

Основна школа „Стари град“ у Ужицу

**Програм наставе и учења за географију
за пети разред**

2018-2022. година

Одељења: **5-1,2,3,4**

Наставник:

Недељко Ваљаревић

ГЕОГРАФИЈА-5. РАЗРЕД

Циљ и задаци:

Настава географије треба да допринесе:

- уознавању и разумевању појава и процеса у географском омотачу Земље и у непосредном окружењу
- разумевању узрочно-последичне повезаности појава и процеса у географском омотачу
- развоју географског мишљења заснованог на повезаности и међуусловљености географских појава и процеса у простору и времену
- развијању естетских опажања и осећања проучавањем и упознавањем природних и других феномена у геопростору

Оперативни задаци:

Ученици треба да:

- стекну основна знања о васиони и васионским телима, својствима, облику и величини Земље, њеном положају у Сунчевом систему
- стекну основна знања о Земљиним кретањима и њиховим узроцима и последицама
- упознају појаве и процесе у Земљиним сферама и њихову међусобну условљеност
- стекну основна знања о утицају вода у обликовању Земљине површине
- препознају облике рељефа који настају радом река
- упознају структуру и састав хидросфере
- схвате појам мора, река, подземних вода и језера
- упознају основне типове климе на Земљи
- разумеју потребу очувања, унапређења и заштите Земљиних сфера и комплексне географске средине у којој егзистира човек

Начин остваривања програма

- Програмски садржаји географије резултат су захтева времена, најновијих достигнућа у науци и примерени су развојним способностима ученика
- Наставне теме су логички распоређене, а обрађују садржаје из регионалне географије и пружају ученицима основна знања за брже и лакше разумевање градива.
- Приликом израде планова рада (глобалног и оперативног) треба предвидети око 60% часова за обраду новог градива и око 40% за друге типове часова, укључујући и излазак у природу. Излазак у природу подразумева посматрања и праћења природних појава и процеса .

- Концепција програма пружа широке могућности за примену различитих наставних метода, као и употребу информационих технологија. Избор наставних метода зависи од циља и задатка наставног часа и опремљености кабинета. Избор облика рада је препуштен наставнику. Наставници треба да препознају различите нивое знања ученика; да настоје да побољшају квалитет и проверавају резултате учења
- Наставник за припрему рада на часу треба да користи уџбеник одобрен од стране Министарства просвете и спорта и да се усавршава пратећи акредитоване семинаре и најновију стручну литературу.

Неки од препоручених начина прилагођавања програма образовања ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја.

ФИЗИЧКА ГЕОГРАФИЈА (36)

Наставни садржаји	Фонд часов а	Начин и поступак остваривања програма	Врсте активности
Човек и географи ја	2	-монологско-дијалогска презентација плана и програма, -упоређивање нових појмова и градива са већ стеченим знањима, израда дијаграма поделе географије	утврђују календар слушају, упоређују, стичу основна знања

Васиона	5	-учење употребе глобуса, демонстрација ротације и револуције, илустративни прикази планета и осталих небеских тела -осматрањем и експериментом уочавати последице ротације и револуције,	слушају, посматрају, разговарају користећи већ стечена знања,
Планета Земља	21	-посматрањем окружења уочити сфере Земље, њихове сличности и разлике -илустративно-демонстративни приказ земљотреса и вулканских ерупција -групна израда карата трусних и вулканских зона -визуелно откривање сличности и разлика између типова стена -израда модела облика рељефа посталих радом егзогених сила -осматрањем и експериментом уочавати особине ваздуха - читање географске литературе ради подстицања питања и интересовања	-слушају, посматрају, разговор, размењују сопствена знања и мишљења, описују, упоређују, истражују, уочавају утицај атмосфере на живи и неживи свет у природи, користећи знања из биологије и примењујући своја стечена из географије у биологији, читају, анализирају, израђују дијаграме; пишу, читају и анализирају реферате и самосталне радове, самостално проналазе и анализирају географске информације

ОБЛАСТ / ТЕМА	САДРЖАЈИ		ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:
ЧОВЕК И ГЕОГРАФИЈА (2 часа)	Ширење географских хоризоната и велика географска открића. Одговорност човека према планети Земљи.		– повеже постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком; – повеже географска знања о свету са историјским развојем људског друштва и научно-техничким прогресом; – на примерима покаже значај учења географије за свакодневни живот човека; – разликује одговорно од неодговорног понашања човека према природним ресурсима и опстанку живота на планети Земљи;
ВАСИОНА (3 часа)	Васиона, галаксија, Млечни пут, звезде, сазвежђа. Сунчев систем: Сунце, планете, сателити, Месец, месечеве мене, астероиди, комете, метеори .		– разликује појмове васиона, галаксија, Млечни пут, Сунчев систем, Земља; – објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положај Земље у њему; – разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике; – одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује месечеве мене;
	Облик Земље и структура њене површине (2 часа)	Облик и димензије Земље, распоред копна и воде на Земљи Сила Земљине теже,	- помоћу глобуса опише облик Земље и наведе доказе о њеном облику; – помоћу карте опише распоред копна и воде на Земљи и наведе називе континената и океана; – примерима објасни деловање Земљине теже на географски омотач;
	Земљина кретања (6 часова)	Ротација Земље и последица ротације: смена обданице и ноћи, привидно кретање Сунца, локално време. Револуција Земље и последице револуције: неједнака дужина обданице и ноћи током године, смена годишњих доба, календар, топлотни	– разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице; – повеже смер ротације са сменом дана и ноћи; – повеже нагнутост земљине осе са различитом осветљеношћу површине Земље; – повеже револуцију Земље са сменом годишњих доба на северној и јужној полулопти и појавом топлотних појасева;

ПЛАНЕТА ЗЕМЉА (31 час)		појасеви.	
	Унутрашња грађа и рељеф Земље (9 часова)	Постанак и унутрашња грађа Земље, литосферне плоче: кретање плоча, промена положаја континената. Вулканизам и земљотреси: елементи, настанак, зоне појава у свету и Србији, последице и шта радити у случају земљотреса. Стене: магматске, седиментне, метаморфне. Постанак рељефа процесима набирања и раседања, планине, низије, надморска и релативна висина. Обликовање рељефа дејством воде (радом река, таласа, леда, растварање стена) и ветра. Човек и рељеф (позитивни и негативни утицаји).	– разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине теже, унутрашња топлота Земље); – разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље; – наведе спољашње силе (ветар, вода) Земље; – помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања литосферних плоча (вулканизам, земљотреси, набирање и раседање); – разликује хипоцентар и епицентар и наведе трусне зоне у свету и у Србији; – наведе поступке које ће предузети за време земљотреса ; – опише процес вулканске ерупције и њене последице; – помоћу фотографија или узорка стена разликује основне врсте стена, описује њихов настанак и наводи примере за њихово коришћење; – помоћу карте, цртежа и мултимедија објашњава настанак планина и низија и разликује надморску и релативну висину; – разликује ерозивне и акумулативне процесе; – наведе примере деловања човека на промене у рељефу (брране, насипи, копови);
		Атмосфера (састав, структура и значај). Време и клима:	– опише структуру атмосфере; – наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ветрови, падавине, облаци, загревање ваздуха...);

	Ваздушни омотач Земље (5 часова)	климатски елементи и појаве (температура, притисак, влажност ваздуха, падавине, облачност, ветар). Климатски чиниоци, основни типови климе. Човек и клима (атмосферске непогоде, утицај човека на климу).	– разликује појам времена од појма клима; – наведе климатске елементе и чиниоце и основне типове климе; – графички представи и чита климатске елементе (климадијаграм) користећи ИКТ; – користи дневне метеоролошке извештаје из медија и планира своје активности у складу са њима; – наводи примере утицаја човека на загађење атмосфере и предвиђа последице таквог понашања; – наводи примере о утицају атмосферских непогода на човека (екстремне температуре и падавине, град, гром, олуја);
	Воде на Земљи (6 часова)	Светско море и његова хоризонтална подела, својства морске воде (сланост, температура, боја, провидност), кретање морске воде (таласи, цунами, плима и осека, морске струје). Воде на копну: подземне воде и извори, реке, језера и ледници. Човек и вода – поплаве и бујице, заштита вода од загађења.	– уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе; – наведе и опише својства морске воде; – помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног слива; – наведе и опише елементе реке (извор, ушће, различити падови на речном току); – разликује типове језерских басена према начину постанка; – наведе узроке настанка поплава и бујица и објасни последице њиховог дејства; – наведе поступке које ће предузети за време поплаве и након ње; – наведе примере утицаја човека на загађивање вода и предвиђа последице таквог понашања;
	Биљни и	Распростирање биљног и животињског света на Земљи. Угроженост и заштита живог света	– помоћу карте повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на Земљи; – помоћу карте наведе природне зоне и карактеристичан живи свет у њима; – опише утицај човека на изумирање одређених биљних и животињских врста;

	животињски свет на Земљи (3 часа)	глобус, екватор, полови.	– наведе примере за заштиту живог света на Земљи

1. ПОЛУГОДИШТЕ

БРОЈ ТЕМЕ	НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ	БРОЈ ЧАСОВА						Образовни стандарди
		Обрада	Утврђивање	Провера	Вежбање	Систематизација	Укупно часова	
1.	Човек и географија	2	0	0	0	0	2	ГЕ 1.2.3; ГЕ1.3.1; ГЕ 2.4.2.
2.	Васиона	3	1	1	0	0	3	ГЕ1.1.3; ГЕ1.2.1; ГЕ1.2.2; ГЕ2.1.4; ГЕ2.2.1; ГЕ2.2.2; ГЕ3.2.2.
3.	Планета Земља	3	1	0	0	0	5	ГЕ1.2.2; ГЕ1.2.3; ГЕ2.2.1; ГЕ2.2.2; ГЕ3.2.1; ГЕ3.2.2.
УКУПНО		12	4	2	2	0	20	

2. ПОЛУГОДИШТЕ

БРОЈ ТЕМЕ	НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ	БРОЈ ЧАСОВА						Образовни стандарди
		Обрада	Утврђивање	Провера	Вежбање	Систематизација	Укупно часова	
1.	Планета Земља	8	4	2	1	1	16	ГЕ1.2.2; ГЕ1.2.3; ГЕ2.2.1; ГЕ2.2.2; ГЕ3.2.1; ГЕ3.2.2.
УКУПНО		8	4	2	1	1	16	
УКУПНО ПРВО И ДРУГО		20	8	4	3	1	36	

Провера остварености стандарда ученичких постигнућа (остварености исхода)

Провера остварености стандарда ученичких постигнућа (остварености исхода)					
Шта пратимо			Поступак и инструменти оцењивања	Критеријуми	Време
Степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета;	Процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са	ученик који остварује веома значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и већину захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену одличан (5);	- Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника	Број јављања: За јављање + За јављање више пута ++ За давање комплетног, потпуног одговора на тежа питања +5 Ко не зна одговор -	Свакодневно бележење током године
				Учесталост по месецима	Пресек стања по тромесечју
		ученик који остварује значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално, испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и део захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа уз мању помоћ наставника, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену врло добар (4);	- Усмено одговарање, свеска евиденције наставника	Свеобухватност одговора Хронолошка прецизност Сналажење на карти Хоризонтално и вертикално повезивање градива	По потреби, бар једном у полугодишту
				За три недоношења домаћег -1 у свеску	Свакодневно током годинепраћење/ пресек стања за тромесечје
				Прегледање свески	На крају наставне године
			-Редовност доношења домаћег,		

		ученик који остварује напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и већи део на средњем нивоу посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену добар (3);	свеска евиденције	Бодовање: 40-54%-2 55-69%-3 70-84%-4 85-100%-5	Након сваке теме
		ученик који остварује минималан напредак у савладавању програма предмета и испуњавања уз помоћ наставника захтеве који су утврђени у већем делу основног нивоа постигнућа, односно захтеве који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа и, добија оцену довољан (2);	- Писане провере, свеска евиденциј		
			- Групни рад (посматрање наставника, излагање група), свеска евиденције		
			- Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова), свеска евиденције	Сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама...) Степен знања свих чланова групе Квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада група (пано, табела...)	По потреби
			- Сналажење на карти, свеска евиденције	Прва три пара која ураде добијају +5	По потреби
				За показаних 5 појмова -5 За 4 -4 3-3 2-2 1-1	На крају школске године